

Левчук Юлія – студентка V курсу
Інституту філології та журналістики
Волинського національного університету
імені Лесі Українки

Науковий керівник: кандидат філологічних наук,
доцент І. М. Констанкевич

Леся Українка та англійська культура

В період, коли жила і творила Леся Українка, мода на англійську мову ще не була поширена. Тому наша **мета** полягає в тому, щоб з'ясувати, чи знала Леся Українка англійську мову, чи перекладала з оригіналу, які саме автори складали коло зацікавлень поетеси. Актуальним це питання є тому, що на сучасному етапі культурні зв'язки України із англійським світом розвиваються. Це підтверджується вже навіть тим, що минулого року у Києві черговий раз було видане українсько-англійське видання «Лісової пісні».

У листопаді 1893 року Леся Українка повідомила М. Драгоманова, що «вже почала нарешті вчитись по-англійськи, і поки що діло йде влад, не вважаючи на собачу вимову» [4, X, 347]. Поетеса продовжувала вивчати англійську мову і в 1894 році. У січні місяці вона писала до М. Драгоманова: «Будьте певні, що я Вам не покину англійської мови, не на те її вчилась, щоб так хутко її покинути. Я куплю собі словаря і книжок та так нашпигуюся за літо, що хоч в Англію і то не страшно» [4, X, 395]. Приїхавши в гості до дядька М. Драгоманова у Софію, Леся вдосконалила своє знання англійської настільки, що вже могла читати в оригіналі класиків.

Що ж до програми перекладів з англійської мови, то її ми відшукаємо у добре відомому листі до брата Михайла (1889 рік), де разом із іншими авторами європейської і світової літератури Леся Українка перерахувала таких англійських: «З Байрона треба перекладати «Чайльд Гарольда» й «Манфреда»; «Діккенса «David Copperfield» і дещо з менших новел, наприклад, різдвяні казки»; «Брет Гарта – їдно або два оповідання»; «Лонгфелло – поема зжиття північноамериканських дикарів (ніяк не можу пригадати її назви, але скажу

поему читала і дуже вподобала) і «Excelsior» невеличкі вірші»; «Мур – скільки віршів»; «Свіфт – «Gulliver»; «Шекспір – «Hamlet», «Othello», «Macbeth», «Kind Lear», «Richard III», «Coriolanous» [4, X, 84]. Щоправда далеко не все вдалося письменниці втілити в життя. Із цього списку авторка переклала Байрона (поезію «Коли сниться мені, що ти любиш мене...» і поему «Каїн») та Шекспіра (монолог Джульєтти і декілька частин «Макбета»). Однак, це не завадило критикам високо оцінити талант Лесі-перекладача. Так, П. Одарченко стверджує, говорячи про переклад «Макбета»: «Леся Українка відтворює в своїх перекладах всі особливості оригіналу, майстерно володіє білим віршем, уникає архаїки, досягає відповідности розміру, ритму, музичальности, близькості до англійського духу шекспірівського твору» [3, 124].

Перекладені і твори Лесі Українки на англійську мову. Цьому ми завдячуємо, за словами М. Шимчишин, «сталій групі перекладачів як українського походження (Джон Вір, М. Скрипник), так і англосаксонського (Г. Еванс, П. Канді, В. Кірконнеп, Ф. Г. Р. Лайксей, В. Річ), які добре знаючи обидві мови, постійно вдосконалювали перекладацьку техніку, не вдаючись до переспівів, орієнтуючись на особливості оригінального тексту, максимально керувалися засадами еквілінеарності та еквіритмічності» [5, 12].

Не можна оминати увагою і вагомий пласт інтертекстуальних зв'язків у творчості Лесі Українки та англійських письменників. Зокрема, з творчістю В. Шекспіра письменниця була глибоко обізнана, про що свідчать численні ремінісценції і навіть, в деякій мірі, продовження Лесею його традицій. Так, поезія Лесі Українки має назву однойменну із початковим рядком монологу Гамлета «To be or not to be», ще один вірш розпочинається так – «Хотіла б я уплисти за водою, немов Офелія, уквітчана, безумна». Дехто з дослідників проводить паралелі між «Лісовою піснею» Лесі Українки та комедією Шекспіра «Сон літньої ночі». Зокрема, М. В. Моклиця зазначає: Є чимало цікавих збігів у сценах, де представлені лісові істоти: схожий загальний колорит, персонажі лісового царства, тема кохання між істотами і людьми, загалом тема взаємин лісових істот з людською спільнотою, є навіть перегуки у ритмомелодиці, в тих

переходах від лірики сумної, сповільненої до задиристих танцювальних мотивів, які складають магію обох творів» [2, 15-16].

Дослідниця творчості Лесі Українки О. Волосюк [1] демонструє нам порівняльний аналіз аспектів концептуалізації образу жінки у драматичних творах Б. Шоу та Лесі Українки. Виявилось, що англійський класик, незважаючи на новаторський підхід до літератури, досить закоренілий у стереотипах щодо жінок, чого не можна сказати про Лесю. Її пріоритетом був «інтелектуальний фемінізм» (С. Павличко) та право жінки на повноцінну багатоаспектну діяльність у суспільстві. До речі, такий порівняльно-типологічний аналіз можна зробити і в царині пуританства на прикладі драматичної поеми Лесі Українки «У пущі» та мелодрами Б. Шоу «Учень диявола».

Висновки. Отож, Творчість Лесі Українки досить органічно вкладається в рамки світової культури. Відчутним є вплив зарубіжних класиків, ґрунтовне знання їх творчості. Окреслились ті культурні орієнтири, на які велика поетеса рівнялася і, як результат, її оригінальна творчість не поступається європейським зразкам, а в дечому навіть випереджає.

Література

1. Волосюк О. Специфіка концептуалізації образу «нової жінки» у драматургії Лесі Українки і Б. Шоу / О. Волосюк // *Леся Українка і сучасність: зб. наук. праць*. – Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2007. – Т. 4. Кн. 1. – С. 478-491.
2. Моклиця М. В. Леся Українка і європейський канон / М. В. Моклиця // *Волинь філологічна: текст і контекст. Леся Українка та зарубіжні письменники*. – Луцьк: РВВ Волинського національного університету імені Лесі Українки, 2009. – Вип. 8. – С. 7-18.
3. Одарченко П. Леся Українка і В. Шекспір // *Леся Українка: Розвідки різних років* / П. Одарченко. – К.: Вид-во М. П. Коць, 1994. – С. 114-128.
4. *Українка Леся. Зібрання творів у дванадцяти томах* / Леся Українка. – К.: Наук. думка, 1975–1979.
5. Шимчишин М. М. Підстави та особливості рецепції творчості Лесі Українки в англomовному світі (Великобританії, Канаді, США): автореферат дисертації на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10. 01. 05 «Порівняльне літературознавство» / М. М. Шимчишин. – К., 2000. – 20 с.